

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

α' κλίση των ουσιαστικών

Για τη σημασία των πτώσεων στα αρχαία ελληνικά μπορείς να κατεβάσεις το [αρχείο](#) που ετοίμασε η Νίκη Δερμιτζάκη

[Μπορείς να δεις και το βίντεο της Γεωργίας Μουντράκη](#)

Τι ονόματα περιλαμβάνει η πρώτη κλίση;

Η πρώτη κλίση στα αρχαία ελληνικά περιλαμβάνει ονόματα αρσενικά και θηλυκά. Δεν περιλαμβάνει ουδέτερα (ευτυχώς).

Στα αρσενικά ανήκουν όσα λήγουν σε:

1. **-ης**, π.χ. στρατιώ**της** και σε
2. **-ας**, π.χ. λοχί**ας**

Στα θηλυκά ανήκουν όσα λήγουν σε:

1. **-η**, π.χ. ψυχ**ή**, μουσικ**ή** και σε
2. **-α**, π.χ. ὥρ**α**, γλῶσσ**α**

Εδώ όμως χρειάζεται λίγη προσοχή, γιατί από τα θηλυκά σε **-α** άλλα

1. σχηματίζουν τη γενική σε **-ας**, π.χ. ὥρ**α**, ὥρ**ας** και άλλα
2. σχηματίζουν τη γενική σε **-ης**, π.χ. γλῶσσ**α**, γλῶσσ**ης**.

Ποια σχηματίζουν τη γενική σε **-ας** και ποια σε **-ης** θα το δούμε [παρακάτω](#), όταν θα εξετάσουμε την κλίση των θηλυκών.

Προς το παρόν ας έχουμε στον νου μας τις παρακάτω:

Παρατηρήσεις:

- Το **-α** στην κατάληξη **-α** είναι άλλοτε μακρόχρονο και άλλοτε βραχύχρονο· δες παρακάτω
- Το **-α** στην κατάληξη **-ας** σε οποιαδήποτε πτώση είναι πάντοτε **μακρόχρονο**, π.χ. τῆς χώρ**ᾱς**, τὰς χώρ**ᾱς**, τὰς γλῶσσ**ᾱς**

- Η γενική του πληθυντικού τονίζεται στη λήγουσα και παίρνει περισπωμένη, π.χ. τῶν χωρῶν

Συγκεντρωτικός πίνακας ουσιαστικών α' κλίσης	
αρσενικά σε:	-ης πολίτης -ας λοχίας
θηλυκά σε:	-η ψυχή,
	-α ὥρα, -ας ὥρας
	-α γλῶσσα, -ης γλώσσας

Ασυναίρετα ουσιαστικά

Καταλήξεις των ουσιαστικών της α' κλίσης

Τα αρσενικά ουσιαστικά σε -ας και σε -ης είναι παρόμοια με τα νέα ελληνικά. Βεβαίως έχουν και κάποιες διαφορές. Είναι ευνόητο ότι με το πέρασμα του χρόνου κάποια πράγματα έχουν αλλάξει. Για να διαπιστώσεις αυτές τις αλλαγές, μπορείς να δεις αυτές τις ασκήσεις: για τα ουσιαστικά **λοχίας, πολίτης, ὥρα, γλῶσσα, ψυχή**.

Οι καταλήξεις των ουσιαστικών της α' κλίσης είναι οι παρακάτω. Όπως διαπιστώνεις, στον πληθυντικό αριθμό τα αρσενικά και τα θηλυκά έχουν τις ίδιες καταλήξεις. Κάτι είναι κι αυτό! 🙌

Μπορείς να δεις κι ένα διαδραστικό **βίντεο** που ετοίμασε η Κωνσταντίνα Σάιτ.

Ενικός

αρσενικά		θηλυκά		
	σε -ας	σε -ης	σε -α	σε -η
ον.	-ας	-ης	-α	-η
γεν.	-ου	-ου	-ας ή -ης	-ης
δοτ.	-α	-η	-α ή -η	-η
αιτ.	-αν	-ην	-αν	-ην
κλ.	-α	-α ή -η	-α	-η

Πληθυντικός	
ον.	-αι
γεν.	-ῶν
δοτ.	-αις
αιτ.	-ας
κλ.	-αι

αρσενικά σε -ας και σε -ης

	σε -ας	σε -ης	σε -ης		
		(οξύτονα)	(παροξύτονα)		
ὁ τοῦ τῷ τὸν ῶ	νεανί-ας νεανί-ου νεανί-α νεανί-αν νεανί-α	ποιητ-ής ποιητ-οῦ ποιητ-ῇ ποιητ-ήν ποιητ-ά	στρατιώτ-ης στρατιώτ-ου στρατιώτ-η στρατιώτ-ην στρατιώτ-α	γυμνασιάρχ-ης γυμνασιάρχ-ου γυμνασιάρχ-η γυμνασιάρχ-ην γυμνασιάρχ-α	εὐπατρίδ-ης εὐπατρίδ-ου εὐπατρίδ-η εὐπατρίδ-ην εὐπατρίδ-η
οἱ τῶν τοῖς τούς ῶ	νεανί-αι νεανι-ῶν νεανί-αις νεανί-ας νεανί-αι	ποιητ-αί ποιητ-ῶν ποιητ-αῖς ποιητ-άς ποιητ-αί	στρατιῶτ-αι στρατιωτ-ῶν στρατιώτ-αις στρατιώτ-ας στρατιῶτ-αι	γυμνασιάρχ-αι γυμνασιάρχ-ῶν γυμνασιάρχ-αις γυμνασιάρχ-ας γυμνασιάρχ-αι	εὐπατρίδ-αι εὐπατρίδ-ῶν εὐπατρίδ-αις εὐπατρίδ-ας εὐπατρίδ-αι

Σχηματίζουν την κλητική του ενικού σε **-α**:

- α. τα εθνικά: ὦ Πέρσ**α**, ὦ Σκύθ**α**
- β. όσα λήγουν σε -της, π.χ. ποιητής - ὦ ποιητ**ά**
- γ. τα σύνθετα με β' συνθετικό ρήμα, π.χ.
γυμνασιάρχης (β' συνθ. το ρ. ἄρχω) - ὦ γυμνασιάρχ**α**,
παιδοτρίβης (β' συνθ. το ρ. τρίβω) - ὦ παιδοτρίβ**α**

Τι πρέπει να προσέχουμε:

- α. τη γενική ενικού που έχουμε την κατάληξη **-ου**
- β. την ονομαστική και κλητική του πληθυντικού που έχουμε την κατάληξη **-αι**

Ασκήσεις:

1. ουσιαστικά αρσενικά της α' κλίσης σε -ας, λοχίας *
2. ουσιαστικά αρσενικά της α' κλίσης σε -ης, στρατιώτης *

Θηλυκά

Όπως είπαμε και παραπάνω τα θηλυκά τα συναντάμε με δύο καταλήξεις: σε **-η** και σε **-α**.

Όσα έχουν κατάληξη **-η** είναι παρόμοια με τα ουσιαστικά της νέας ελληνικής.

Από αυτά που έχουν κατάληξη **-α** άλλα σχηματίζουν τη γενική σε **-ας** και άλλα σε **-ης**.

Μπορείς να δεις κι ένα διαδραστικό **βίντεο** που ετοίμασε η Κωνσταντίνα Σάιτ.

Ας δούμε πρώτα τα θηλυκά σε **-η**

Θηλυκά σε -η (γενική -ης)

οξύτονα παροξύτονα		
ή τῆς τῇ τήν ῶ	ψυχ-ή ψυχ-ῆς ψυχ-ῇ ψυχ-ήν ψυχ-ή	κώμ-η κώμ-ης κώμ-η κώμ-ην κώμ-η
αἱ τῶν ταῖς τάς ῶ	ψυχ-αί ψυχ-ῶν ψυχ-αῖς ψυχ-άς ψυχ-αί	κῶμ-αι κωμ-ῶν κώμ-αις κώμ-ας κῶμ-αι

Τι πρέπει να προσέχουμε:

α. Ο ενικός αριθμός κλίνεται με τον ίδιο τρόπο με τα νέα ελληνικά.

β. Στον πληθυντικό αριθμό προσέχουμε την ονομαστική και κλητική με την κατάληξη **-αι** και φυσικά τη δοτική με κατάληξη **-αις**

Άσκηση: ουσιαστικά θηλυκά της α' κλίσης σε -η, ης, (ουσ. ή πηγή)

Θηλυκά σε -α (γενική -ας)

Παρουσιάζονται πέντε ουσιαστικά. Πρόσεξε σε ποια συλλαβή τονίζουμε!

	οξύτονα	παροξύτονα		προπαροξύτονο	εξαίρεση
ή τῆς τῇ τήν ῶ	στρατι-ά στρατι-ᾶς στρατι-ᾷ στρατι-άν στρατι-ά	πολιτεῖ-α πολιτεῖ-ας πολιτεῖ-α πολιτεῖ-αν πολιτεῖ-α	ῶρ-α ῶρ-ας ῶρ-α ῶρ-αν ῶρ-α	ἀλῆθ ^η ει-ᾶ ἀληθ ^η εί-ᾶς ἀληθ ^η εί-α (ᾶ) ἀλῆθ ^η ει-ᾶν ἀλῆθ ^η ει-ᾶ	σφαῖρ-ᾶ σφαίρ-ᾶς σφαίρ-α (ᾶ) σφαῖρ-ᾶν σφαῖρ-ᾶ
αἱ τῶν ταῖς	στρατι-αῖ στρατι-ῶν στρατι-αῖς	πολιτεῖ-αι πολιτει-ῶν πολιτεῖ-αις	ῶρ-αι ῶρ-ῶν ῶρ-αις	ἀλῆθ ^η ει-αι ἀληθει-ῶν ἀληθ ^η εί-αις	σφαῖρ-αι σφαιρ-ῶν σφαίρ-αις

τὰς ῶ	στρατι-άς στρατι-αί	πολιτεί-ας πολιτεῖ-αι	ῶρ-ας ῶρ-αι	ἀληθεί-ās ἀλήθει-αι	σφαίρ-ās σφαῖρ-αι
Το -α είναι μακρό				Το -α είναι βραχύ	

Στα παραπάνω ουσιαστικά σε **-α** η γενική του ενικού σχηματίζεται σε **-ας**.

- Αυτό γίνεται, όταν στην ονομαστική πριν από το **-α** υπάρχει **φωνήεν** (στρατιά, πολιτεία) ή **ρ** (ῶρα).
- Το **α** αυτό είναι **μακρόχρονο** και λέγεται **καθαρό**.

- ΠΡΟΣΟΧΗ στον τονισμό των προπαροξύτωνων.

προπαροξύτονο

ἡ ἀλήθει -α

τῆς ἀληθεί -ας

τῇ ἀληθεί -α

τὴν ἀλήθει -αν

ῶ ἀλήθει -α

αἱ ἀλήθει -αι

τῶν ἀληθει -ῶν

ταῖς ἀληθεί -αις

τὰς ἀληθεί -ας

ῶ ἀλήθει -αι

Εξαιρέσεις:

Το καθαρό -α δεν είναι μακρόχρονο αλλά βραχύχρονο.

- Όταν η λέξη τονίζεται στην προπαραλήγουσα π.χ. ἡ ἀλήθεια, ἡ εὐσέβεια

- Στα ονόματα: γραῖα, μαῖα, μυῖα,

- Στα εξής δισύλλαβα ονόματα σε -ρα: μοῖρα, πεῖρα, πρῶρα, σφαῖρα, σφῦρα

Η εξαίρεση αυτή αφορά μόνο τον τονισμό.

Σημείωση:

Στην αιτιατική και κλητική του ενικού το **-α** είναι μακρόχρονο ή

βραχύχρονο, όπως στην ονομαστική του ενικού, π.χ. ή ώρα, τήν ώραν, ὦ
ώρα, ή σφαῖρα, τήν σφαῖραν, ὦ σφαῖρα, ή γλῶσσα, τήν γλῶσσαν ὦ
γλῶσσα

Ασκήσεις:

ουσιαστικά θηλυκά της α' κλίσης σε -α, ας, πολιτεία *

Να κλίνεις το ουσ. της α' κλίσης ή δράκαινα. φόρμα google © Βασιλική
Παπαθανασίου

Να κλίνεις το ουσ. της α' κλίσης ή όμόνοια. φόρμα google © Βασιλική
Παπαθανασίου

Να κλίνεις το ουσ. της α' κλίσης ή θύελλα. φόρμα google © Βασιλική
Παπαθανασίου

Θηλυκά σε -α (γενική -ης)

	παροξύτονα	προπαροξύτονα
ή	γλῶσσ-α	τράπεζ-α
τῆς	γλώσσ-ης	τραπέζ-ης
τῇ	γλώσσ-η	τραπέζ-η
τήν	γλῶσσ-αν	τράπεζ-αν
ὦ	γλῶσσ-α	τράπεζ-α
αἱ	γλῶσσ-αι	τράπεζ-αι
τῶν	γλωσσ-ῶν	τραπεζ-ῶν
ταῖς	γλώσσ-αις	τραπέζ-αις
τάς	γλώσσ-ας	τραπέζ-ας
ὦ	γλῶσσ-αι	τράπεζ-αι

Στα παραπάνω ουσιαστικά η γενική του ενικού σχηματίζεται σε -ης.

- Αυτό γίνεται, όταν στην ονομαστική πριν από το -α υπάρχει σύμφωνο, εκτός από το ρ.
- Το α αυτό είναι **βραχύχρονο** και λέγεται **μη καθαρό**.

Εξήγηση για τον τονισμό του ουσ. ή γλῶσσα:

Το -ω είναι μακρόχρονο, ενώ το -α είναι σε κάθε πτώση:

- γλῶσσ-α (το -α είναι βραχύχρονο, μη καθαρό -α, άρα MB, περισπωμένη)
- γλῶσσ-ης (το -η είναι μακρόχρονο, άρα MM, οξεία)
- γλῶσσ-η (το -η είναι μακρόχρονο, άρα MM, οξεία)
- γλῶσσ-αν (το -α είναι μη καθαρό -α, επειδή και στην ονομαστική είναι μη καθαρό, άρα MB, περισπωμένη)
- γλῶσσ-α (το -α είναι μη καθαρό -α, επειδή και στην ονομαστική είναι μη καθαρό), άρα MB, περισπωμένη
- γλῶσσ-αι (το -αι ως δίφθογγος στο τέλος λέξης είναι βραχύχρονο, άρα MB, περισπωμένη)
- γλῶσσ-ῶν (η μακροκατάληκτη γενική, όταν τονίζεται στη λήγουσα, παίρνει περισπωμένη)
- γλῶσσ-αις (το -αι ως δίφθογγος είναι μακρόχρονο, άρα MM, οξεία)
- γλῶσσ-ας (το -ας πάντοτε μακρόχρονο στην α' κλίση, άρα MM, οξεία)
- γλῶσσ-αι (το -αι στο τέλος λέξης είναι βραχύχρονο, άρα MB, περισπωμένη)

Για να εξασκηθείς στη διάκριση μεταξύ των ουσιαστικών με γεν. -ας ή -ης δοκίμασε **αυτήν** την άσκηση και μετά **αυτήν**.

Ασκήσεις:

ουσιαστικά θηλυκά της α' κλίσης σε -α, ης, γλῶσσα

Άσκηση στα ουσιαστικά της α' κλίσης

Επαναληπτικές ασκήσεις:

1. 1η άσκηση για τα αρσενικά και θηλυκά της α' κλίσης **
2. 2η άσκηση για τα αρσενικά και θηλυκά της α' κλίσης **
3. 3η άσκηση για τα αρσενικά και θηλυκά της α' κλίσης σύγκριση με τα νέα ελληνικά *
4. Άσκηση σωστού - λάθους στα αρσενικά ουσιαστικά της α' κλίσης *
5. Άσκηση σωστού - λάθους στα θηλυκά ουσιαστικά της α' κλίσης *